

Γιώργος Χαρβαλιάς

Με αφορμή την ατομική του έκθεση με τίτλο “η ντουλάπα” που φιλοξενείται μέχρι τις 20 Ιουνίου 2026 στην γκαλερί Batagianni, ο Γιώργος Χαρβαλιάς παραχωρεί συνέντευξη στο περιοδικό μας, όπου συζητάμε για έννοιες όπως η εικόνα, η μνήμη, η επανάληψη, η αυτονομία του έργου αλλά και για τον ρόλο της Τέχνης σήμερα. Κεντρικός άξονας της νέας του έκθεσης είναι “η όραση της μνήμης”, η εικαστική διερεύνησή της. Η “ντουλάπα” για τον

καλλιτέχνη δεν αντιμετωπίζεται ως ένα απλό έπιπλο, αλλά ως ένας συμβολικός τόπος όπου αποθηκεύονται ίχνη ζωής, προσωπικά βιώματα, απώλειες και στοιχεία προσωπικής ταυτότητας. Είναι μια έκθεση ταυτόχρονα προσωπική και συλλογική. Μια μετάβαση από το ιδιωτικό στο δημόσιο. Η επανάληψη κατά κύριο λόγο της ίδιας εικόνας δείχνει πως δεν υπάρχει μια οριστική ερμηνεία ή μια τελική απάντηση. Η “ντουλάπα” αντιπροσωπεύει για τον καθένα μας κάτι διαφορετικό. Εγώ προσωπικά εστιάζω στην απουσία και την απώλεια, κάποιος άλλος όμως μπορεί να εστιάζει σε κάτι άλλο... Εξάλλου, τίποτα δεν είναι ίδιο και τίποτα δεν είναι μοναδικό, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο καλλιτέχνης.

Της Βικης Τροχίδου
Φωτο: Δημήτρης Λεμπέσης

Γιατί επιλέξατε την “Ντουλάπα” ως τόπο έκφρασης; Πότε αισθανθήκατε ότι αυτός ο χώρος μπορούσε να γίνει ο πυρήνας αυτής της έκθεσης;

Είναι μια εμμονική εικόνα που αναδυόταν για πολλά χρόνια και την οποία κάθε φορά ξανά σκέπαζα, την απωθούσα, την ανέβαλλα, την ξανακλείδωνα στην Ντουλάπα μου. Είχα ήδη παρουσιάσει κάποιες σύντομες εκδοχές της, κυρίως βίντεο με παντελόνια που πέφτουν, εικόνες αντιστικτικές σε ένα ευρύτερο πεδίο σχέσεων.

Η δυσκολία μου είναι να αποδεχτώ και να οικειοποιηθώ ένα αντικείμενο. Μου παίρνει πολύ χρόνο. Ως συμβάν έχει αρχίσει να εγγράφεται ήδη από τις αρχές του 2000 και με κάποιες σύντομες νύξεις και εκδοχές, ενώ άρχισα να το επεξεργάζομαι από το 2024, επενδύοντας πλέον περισσότερο στην ίδια τη συγκρότησή της εικόνας.

Συνήθως πηγαινοέρχομαι από το συλλογικό υποκείμενο και το πολιτικό σώμα στο διασπασμένο υποκείμενο. Έχοντας για πολλά χρόνια αναπτύξει μια ενότητα έργων με σαφή πολιτικό χαρακτήρα (χρηματιστηριακοί πίνακες, πολεμικές σκηνές, αεροπλανοφόρα, παράπλευρες απώλειες), θεώρησα ότι αυτό το έργο πλέον το παίζουν καθημερινά οι ειδήσεις και δεν χρειαζόταν εμένα. Η πραγματικότητα όταν έρχεται να μας συναντήσει μας ξεπερνά με τον πιο τραγικό τρόπο. Αυτό

που φοβόμασταν, μας έχει ήδη συμβεί.

Έτσι στράφηκα προς τα ενδότερα, στην Ντουλάπα μου. Άλλωστε τα αντικείμενα μιλούν περισσότερο για εμάς, δεν είναι μόνο ή τόσο αξίες χρήσης αλλά κυρίως κώδικες, νοήματα και σημεία.

Στα έργα εμφανίζονται άδεια ρούχα και ίχνη παρουσίας χωρίς σώμα. Σας ενδιαφέρει περισσότερο η έννοια της απουσίας ή η μνήμη που παραμένει μέσα από αυτήν;

Ναι, “άδεια πουκάμισα”. Για να είμαι ειλικρινής δεν ξέρω ακριβώς τι είναι αυτό που με ενδιαφέρει. Συνήθως αφού περάσω μια περίοδο κρίσης, με αναστολές, ορθολογικές αρνήσεις και απορρίψεις ως προς την εικόνα που οικειοποιούμαι και εργάζομαι, αυτή αρχίζει να με κατακλύζει, να εμφανίζεται ξανά, να ξετρυπώνει από διάφορα σημεία μέχρι τελικά να την αποδεχτώ.

Δεν γνωρίζω το νόημά της. Γίνομαι (γινόμαστε) φορείς της, σαν ένας “μολυσματικός” φορέας που εγκαθίσταται και επεκτείνεται. Δεν έχω μια επαρκή θέση εποπτείας και παρατήρησης στην δουλειά μου. Αν το πω με όρους ψυχανάλυσης, μοιάζει περισσότερο με “νεύρωση μεταφοράς”, όπου τη θέση του αναλυτή την καταλαμβάνει το ίδιο το έργο. Ας πωσ αυτή “η παρεξήγηση” λειτουργεί ως δημιουργικός μηχανισμός.

Αυτό που με απασχόλησε εδώ είναι αυτό που απομένει, τα “υπόλοιπα”, ό,τι μένει πίσω. Μια μετατόπιση από την ακεραιότητα προς τα “υπόλοιπα” του υποκειμένου, προς ό,τι μένει εκτός Σχεδίου. “Άδεια πουκάμισα”, τόσο προσωπικά όσο και συλλογικά.

Ό,τι με ρωτάτε προφανώς ισχύουν ως αναγνώσεις. Οι εικόνες των έργων είναι πολυσημειωτικές: οριστικές μορφές, σαν παρτιτούρες διαρκώς ανοιχτές σε αναγνώσεις και ερμηνείες. Η ανάγνωση ξεκινά από αυτό που βλέπουμε, από μια σημαίνουσα στιγμή, τομή στη ροή και την συνέχεια. Ίσως γι’ αυτό η στιγμή διαρκεί ακόμα.

Για να μην αποφύγω την ερώτησή σας, με ενδιαφέρει η όραση της μνήμης, τι βλέπουμε, πώς το βλέπουμε και πόσο βλέπουμε σε αυτήν: μια στιγμή, διαστολές, καμπυλώσεις, διάρκειες ενός στιγμιαίου γδούπου σαν τρακάρισμα.

Στο παρελθόν, έχετε δουλέψει με πολλά και διάφορα μέσα και υλικά. Ποιο υλικό/μέσο θεωρείτε ότι σας επιτρέπει να εκφραστείτε καλύτερα; Στο συγκεκριμένο έργο σας το μέσο έκφρασης (θερμομεταφορά σε πανί) κρίνετε πως εξυπηρετεί τον σκοπό του;

Ιδανικά, τις προϋποθέσεις τις θέτει το ίδιο το έργο, το ίδιο το εγχείρημα, και από την άλλη πλευρά η πραγματικότητα. Τι χρήματα έχω, ο χώρος, η βοήθεια, το πόσο μπορώ να αναπτύξω κάτι πριν βαλτώσω οικονομικά. Ακόμη και το πόσο με παίρνει να στερήσω αυτά τα οικονομικά από τα παιδιά μου, που έχουν το δικαίωμα να ζήσουν, να ξοδέψουν, να επενδύσουν στον δικό τους εγωισμό.

Όπως μου αρέσει να επαναλαμβάνω, «η ζωή είναι μια επιχείρηση που μπαίνει πάντα μέσα». Υπάρχει μια λειτουργική ελαστικότητα μεταξύ προϋποθέσεων, μέσων, δυνατοτήτων, η ζωή δεν είναι απολύτως συνεπής, καθαρή, θεολογική υπόθεση, ούτε βέβαια ασυνεπής, κάπου εκεί λειτουργεί μια παράμετρος αναγκαίας ελαστικότητας.

Υπάρχουν όμως και πράγματα που δεν ζωγραφίζονται και τότε χρειάζονται άλλοι τρόποι ή άλλα

μέσα αναπλήρωσης. Οι φουτουριστές έλεγαν ότι η πτήση ενός αεροπλάνου δεν είναι και δεν αποδίδεται ως νεκρή φύση. Αλλά ούτε οι συνέπειες λειτουργούν πάντα ευθύγραμμα. Συνήθως φτιάχνω, δουλεύω πολλές φορές με το οπτικό ισοδύναμο ενός «βάρους». Κανονικά εδώ στην πτώση των ρούχων θα έπρεπε να κάνω ένα βίντεο, ένα οπτικό χρονικό μέσο. Με "τσιγκλούσε" (sic), με προκαλούσε, να εγγράψω αυτή την παράμετρο του χρόνου ενός συμβάντος στις χωρικές διαστάσεις, να δημιουργήσω ένα οπτικό χωρικό συμβάν του αέρα, ενός μετεωρισμού, αβεβαιότητας, μιας πτήσης, μιας πτώσης ενός στροβιλισμού, μιας διάρκειας, σαν "ένας αστροναύτης μετέωρος χωρίς επιστροφή".

Όσο μεγαλώνω επιστρέφω σε ό,τι αγάπησα, με καθόρισε και στον χαρακτήρα μου. Επιστρέφω στη ζωγραφική, στην ποίηση και εξακολουθώ να έχω περιέργεια.

Όσο για την θερμομεταφορά, μια εκτύπωση είναι με θερμότητα και μου χρειάστηκε προκειμένου τα αντικείμενα, τα ρούχα, να προσλαμβάνονται στιγμιαία ως ευανάγνωστες αδιαμφισβήτητες εικόνες αντικειμένων, μια αναγκαία προϋπόθεση για να λειτουργήσουν ως ποιητική μεταφορά.

Αναφέρετε ότι οι εικόνες «δεν σας ανήκουν πια». Πότε θεωρείτε ότι ένα έργο παύει να είναι προσωπικό και αποκτά μια αυτόνομη ζωή;

Θα έλεγα πάντα, ο καλλιτέχνης είναι κι αυτός ένα μέσον, είναι φορέας δεν εποπτεύει τόσο, όσο περισσότερο εμπλέκεται. Το έργο -η εμπειρία του- δεν είναι κατασκευή, δεν έχει την συνέπεια οδηγίων κατασκευής όπως στα φυλλάδια IKEA, παραμένει πάντα μέχρι την τελευταία στιγμή -ακόμα και στην πιο κατασκευαστική του φάση- ένας χώρος, μια εμπειρία ας πούμε αινιγματική, κι αυτό είναι κάτι που όσο κι αν ακούγεται μεταφυσικό δεν είναι, ίσως είναι και μια διάσταση που συχνά τείνει να ξεχαστεί ή να παραμεληθεί σήμερα στο πλαίσιο ενός πραγματισμού ή πολιτικού «ρεαλισμού» και στον καλλιτεχνικό χώρο, όπως εγκαταλείπεται και η Ουτοπία ως παράμετρος μιας στάσης ζωής...

Στην καλύτερη περίπτωση πάντως ο καλλιτέχνης τραβάει κουπί. Κάτι αρχίζει να γίνεται όταν το έργο αρχίζει ζωηρά να μας μιλάει αυτό το ίδιο, παίρνει το δικό του δρόμο και εμείς οφείλουμε να το ακούμε, να το ακολουθούμε, φεύγει από εμάς, αυτονομείται .

Γιατί επιλέγετε την επανάληψη στο συγκεκριμένο έργο;

Η επανάληψη συνιστά ή εκθέτει μια συνθήκη για την εικόνα, δεν είναι ποτέ ίδια , δεν είναι ποτέ μία. Είναι μια διαφορά μέσα στην ομοιότητα, μια αβεβαιότητα έκβασης. Το συμβάν δεν σταθεροποιείται , μετατοπίζεται μέσα στην διαφορά, σαν ένας ψυχικός καταναγκασμός της επανάληψης που μετακινεί και τον θεατή σε μια εγγενή συνθήκη αβεβαιότητας, στην αδυνατότητα (sic) μιας οριστικότητας, μιας σταθεροποίησης, σε μια αποσταθεροποίηση της εικόνας προς ένα οπτικό κλονισμό. Στο ανέφικτο μιας ολοκλήρωσης.

Στο κείμενο που συνοδεύει την έκθεση συναντάμε αναφορές στον Μικελάντζελο Αντονιόνι και τον Τ.Σ. Έλιοτ. Πώς συνομιλούν αυτές οι σκέψεις με τη δική σας εικαστική γλώσσα; Λειτουργούν για εσάς ως μέρος της ίδιας της δημιουργικής διαδικασίας ή έρχονται αργότερα, ως ένας τρόπος να οργανωθεί η σκέψη γύρω από το έργο;

Μάλλον ως μια διεργασία κυρίως του πριν και του μετά, που συνεχίζει ενεργά και αναπτύσσει μια περιφέρεια αναφορών - κείμενα, εικόνες, έργα, θραύσματα ακόμα και εντυπωμένες η μνημονικές προσωπικές «αφέλειες και υπόλοιπα»- που με τον αποσπασματικό χαρακτήρα τους, μετέχουν της δημιουργικής φάσης, περισσότερο όμως ως δεδομένα του πριν και μετά. Το έργο όπως είπαμε, αρχίζει να μας λέει δυνατά αυτό το ίδιο, λέει τα δικά του όταν γίνεται. Ναι, ο Αντονιόνι είναι μια συνεχής αναφορά και σε παλαιότερα έργα μου. Κυρίως στην ενότητα της «οικιακής οικονομίας», (κομμένα σαλόνια, η κόκκινη κουζίνα, και τώρα η Ντουλάπα). Είναι άλλωστε για την γενιά μου καλλιτέχνης αναφοράς με διαμορφωτική επίδραση, αυτή η κρυφή βία στην οποία αναφέρεται, ως μια κρυμμένη στην διαφάνεια της και υπέρπουσα νεύρωση αβεβαιότητας που βιώνουμε. Όταν περιέγραφα σε ένα φίλο και συνάδελφο την εικόνα των έργων που δουλεύω, μου είπε αμέσως «μου φέρνει στο νου, το τέλος του *Zabriskie Point*», μα ναι, πως το είχα «ξεχάσει» ακόμα κι εγώ;

Πώς αντιλαμβάνεστε σήμερα τη σχέση του θεατή με το έργο τέχνης; Αναζητάτε την ταύτιση, την αμηχανία ή μια πιο ανοιχτή κατάσταση ερμηνείας;

Μάλλον σαν να σκοντάφτω -κι εγώ κι ο δυνητικός θεατής- στην αθέατη πλευρά, την τυφλότητα και την επικινδυνότητα του πιο οικείου, αυτού που το διατρέχουμε συνέχεια, καθημερινά, και δεν το βλέπουμε, σαν τυφλό σημείο, σαν δίπλωμα, σαν ατύχημα από ξηρό πνιγμό καταπίνοντας λουκουμόσκονη. Σίγουρα πάντως όχι στην πρόκληση, είναι το πιο γερασμένο, κουρασμένο και μπανάλ πράγμα σήμερα στη Τέχνη, “παραεπενδύθηκε” κι έχει εξαντληθεί. Ούτε βέβαια και στα πάρτι, μου θυμίζουν τα «**Πάρτι και αερομαχίες: Τα χρόνια στην Αγγλία**» του **Ελίας Κανέτι**

Τι θεωρείτε ότι παραμένει πραγματικά αναγκαίο στην τέχνη σήμερα; Τι είναι αυτό που δεν πρέπει να χάσει;

Τα αυτονόητα, αλλά το πρόβλημα σήμερα είναι ότι τίποτα δεν είναι αυτονόητο ούτε και στην τέχνη, ούτε στη ζωή, την Τέχνη δηλαδή την Ποίηση, (ο Κουνέλης έλεγε επιστροφή στην Ποίηση με κάθε τρόπο), τη σχέση με την Ιστορία της. Την ανεξαρτησία της, την ανεξιθρησκία της, τον καλλιτέχνη ως δημιουργό, κριτικό πολιτικό ον. Ίσως ακόμα μας χρειάζεται και μια διάσταση και του πλάνητα (fl neur). Κατά βάθος παραμένω ρομαντικός, με ανησυχεί ο πολιτικός ρεαλισμός, είναι ευάλωτος, γλιστράει εύκολα ανά πάσα στιγμή στον πολιτικό κυνισμό και στην θεσμική διαχείριση ως μορφή ισχύος, εξουσίας, ελέγχου, κανονικοποίησης. Η τέχνη οφείλει να είναι, να λειτουργεί ως «ανοχύρωτη πόλη», χωρίς τείχη βέβαια, είναι διαρκώς εκτεθειμένη στις υπερεξουσίες των θεσμών, της αγοράς. Θυμηθείτε -δεν ζούμε σε ένα Χεγκελιανό κράτος δικαίου με την ηθική του αρχή-, όταν ακούω για θεσμούς μου έρχεται τραυματικά στο νου ο Ντάισελμπλουμ ως καθαρός και επαίσχυντος εκβιαστής.

Δύσκολο, δεν έχω κάποιο σχέδιο να σας πω, ας μιλήσουμε τουλάχιστον μια στάση «εντός- εκτός», ας διεκδικήσουμε μια δημοκρατική λειτουργία εντός των διακριτών ορίων της συνέργειας και των αρμοδιοτήτων και στο πολιτικό πεδίο και στο πολιτιστικό. Ως ευάλωτος και ασταθής, ούτε ενσωματωμένος, ούτε εκτός, διαχειρίζομαι την αβεβαιότητα μέσα σε δομές που υπόσχονται βεβαιότητα και μια ψευδή αυτοπραγμάτωση

Πιστεύετε ότι η σύγχρονη τέχνη μπορεί ακόμη να λειτουργήσει πολιτικά, ως πεδίο

αμφισβήτησης και αναστοχασμού;

Δεν έχουμε άλλη επιλογή, αντιστρέφοντας το Θατσερικό «δεν υπάρχει εναλλακτική» που σήμερα το βιώνουμε ακόμα πιο επικίνδυνα, κυνικά και εκβιαστικά ως “Τραμπισμό”, θα έλεγα δεν υπάρχει άλλη επιλογή από μια κριτική, πολιτική στάση αμφισβήτησης και ενεργού αναστοχασμού και στο πεδίο της Τέχνης, ακόμα και μικρά πολιτικά σχέδια και καθημερινές αντιστάσεις. Μην παραδοθούμε άνευ όρων, είμαστε ανεξάρτητα από τις προθέσεις μας εντός, ενός σύνθετου επεκταμένου κυρίαρχου συστήματος, ας διαμορφώσουμε κι ένα ενεργό πολιτικό και ηθικό “εκτός”.

Σε μια εποχή έντονης κοινωνικής και πολιτικής αστάθειας, θεωρείτε πως ο καλλιτέχνης έχει ευθύνη να παίρνει θέση ή η ίδια η καλλιτεχνική πράξη αποτελεί ήδη μια μορφή στάσης;

Δεν με ανησυχεί τόσο η αστάθεια, όσο η κοινωνική και πολιτική απάθεια. Παρά το γεγονός ότι η Τέχνη είναι σε ένα βαθμό ένα διακριτό ειδικό πεδίο, ωστόσο δεν είναι και δεν λειτουργεί ως μια διαχωρισμένη κοινωνικά δραστηριότητα. Τίποτα δεν είναι αποπλαισιωμένο, έχει γίνει σήμερα βολική και επικίνδυνη πολιτικά, η συνήθεια να αποπλαισιώνονται τα πράγματα, είναι ο τρόπος μιλώντας για αυτά, να τα αποδυναμώσεις, να τα εκτρέψεις, να τα καταστήσεις επικίνδυνα ακίνδυνα, το ζούμε σήμερα.

Ποια θα είναι η συνέχεια, τι ετοιμάζετε;

Υπάρχουν ακόμα λίγα υπόλοιπα στην Ντουλάπα μου, εκκρεμεί μια έκδοση με την συνολική δουλειά μου τουλάχιστον των τελευταίων 30 ετών, θα μου πάρει χρόνο η επιλογή, η επεξεργασία του υλικού, ο σχεδιασμός, τα οικονομικά, η εκδοτική διαδικασία. Και έπεται συνέχεια με νέα έργα.

Σας ευχαριστώ πολύ για τη συνέντευξη

Πληροφορίες Batagianni Gallery, Αντήνορος 17, 116 34 Αθήνα, Διάρκεια: 22 Απριλίου 2026 -20 Ιουνίου 2026, Ωράριο λειτουργίας: Τρίτη – Παρασκευή: 16:00-20:00, Σάββατο: 12:00-17:00

© συνέντευξης Βίκη Τροχίδου

Πρώτη Δημοσίευση www.dreamideamachine.com

11/5/2026